

N:o 81.

Af herr **A. F. Janson** i Bråten, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående styckning och försäljning af kronojord till egna hemstomter.

Då egnahemsfrågan vid 1904 års riksdag fick sin lösning, i det att möjlighet bereddtes arbetare att erhålla lån af staten för bildande af eget hem, uttalades vid frågans förberedande behandling, att den nya lagen i alla händelser vore att betrakta som ett första försök. En grund skulle läggas, på hvilken det gällde att bygga, då erfarenheter vunnits.

Ganska snart yppades att åtskilliga brister förefunnes. Redan så snart som år 1906 var Riksdagen redo att höja lånebeloppens maximi-gräns.

Att regering och Riksdag oafåtliga måste rikta sin uppmärksamhet på denna sak och alltfört afhjälpa de brister, som vidlåda lagen i fråga, samt i så hög grad som möjligt utvidga egnahemsrörelsen, så att den må bli till gagn för så stor del af befolkningen som möjligt, ligger i öppen dag.

Ett af de hinder, som stå i vägen för att rörelsen skall kunna taga någon vidare fart, är, att jordområden på många orter icke finnas tillgängliga för ändamålet. Visserligen äro sympatierna för egnahemsrörelsen i glädjande tillväxt bland dem, som hafva jord att aflåta, men jag anser det för sakens raska utveckling ej tillräckligt att blott lita på enskilda jordägares villighet att afstå från sina jordområden.

Jag tror det vore med statens sanna intressen förenligt att icke endast vara långifvare utan ock gå i spetsen, då det gäller att upplåta jordområden till egna hem.

Äfven om priset sattes lågt, så blefve det långt större vinst för staten att genom domänstyrelsens försorg vid inköp af kronojord och vid nuvarande arrendenas utlöpande genom styckning och försäljning bereda plats för en mängd småbruk, än den vinst, arrendeafgifterna bringa statsverket.

Alldeles särskildt vore detta fallet med sådana områden, som nu ligga ouppodlade.

Det är med stort vemod man ser, huru folkmängden år efter år minskas i landskommunerna. Den söker upp städerna eller emigrerar. Extra åtgärder måste vidtagas för att förmå folkströmmen att vända åter till landet.

Alldeles osökt kommer man då att stanna inför det faktum, att staten äger stora jordområden, hvilka, om de upplättes för billigt pris, skulle mana mången att stanna vid såväl jordbruket som i sitt fosterland, hvilken nu af brist på plats för ett eget hem öfvergifver båda.

Mitt förslag i denna fråga är ej heller någon nyhet. Herr Hans Andersson i Nöbbelöf yttrade i en reservation till ett statsutskottsbetänkande redan så tidigt som 1890: »Då det är otänkbart, att Kungl. Maj:t skall kunna känna till, hvilka egendomar lämpa sig till försäljning i mindre delar, utan att domänstyrelsen därom underrättar, så synes det, som skärpta bestämmelser härutinnan för domäntjänstemännen äro af behovet påkallade. De sistnämndes nuvarande rättighet att föreslå försäljning i mindre delar bör därför förändras till skyldighet. Någon våda af en sådan förändring kan icke uppstå, men väl fördelar.»

Vid 1904 års riksdag väcktes motioner i Andra Kammaren af herrar Sandin m. fl. samt af herr Lindblad i syfte, att vid egnahemsfrågans lösning kronoegendomar i så vidsträckt mån som möjligt skulle styckas till egna hem.

Särskilda utskottet, som behandlade frågan, ansåg dessa yrkanden särdeles beaktansvärda, men afstyrkte motionerna, emedan det antog, att Kungl. Maj:t torde komma att tillse, att lättnader skulle beredas för egnahemsupplätelser från kronoegendomar. Detta blef också Riksdagens beslut.

Trots detta antagande har icke något i det syftet blifvit gjordt sedan dess, och då jag anser att saken är af stor vikt, har jag velat fästa Riksdagens uppmärksamhet härå, i hopp om att frågan må få en för land och folk lycklig lösning. Då hushållningssällskapen fått det uppdraget att vara låneförmedlare, och det visat sig, att de på flera håll med stort intresse omfatta egnahemsrörelsen, har jag trott det skulle för sakens framgång vara gagneligt, om nämnda sällskap biträdde do-

mänstyrelsen vid öfverläggningarna om hvilka områden som bäst lämpade sig för styckning till egnahemstomter.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag härmed hemställa,

det Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det kungl. domänstyrelsen ålägges att, såväl vid inköp af kronojord, som då arrendetiden å kronans egendom utlöper, i samråd med respektive läns hushållningssällskap undersöka, i hvilken omfattning dessa kunna styckas och försäljas till egnahemstomter, samt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om sådan styckning och försäljning.

Stockholm den 26 januari 1907.

Adolf Janson.
